

De Altink-affaire

Mijn pleidooi

Het Reitdiep – gesigneerd: J. Altink

Pic de Luc – gesigneerd: J. Altink

Johan Meijering

2006

Groningen, 27 september 2006

Mijn pleidooi inzake de “Altink-affaire”

Kunst neemt overal ter wereld een belangrijke plaats in. Zo werd in 2004 het schilderij ‘De schreeuw’ van de Noorse kunstschilder Edvard Munch (1863-1944) gestolen uit het museum. De shock was wereldwijd groot. Onlangs, (2006) is dit schilderij weer boven water gekomen. Het werd direct weer *wereldnieuws*. De vreugde groot, de rust teruggekeerd!

Wat dichter bij huis hebben we te maken met een *bijzonder cultureel erfgoed*, het erfgoed van het kunstenaarsgenootschap ‘De Groninger Ploeg’. Dit erfgoed wordt al jaren ‘bedreigd’.

“Kunsthandelaren en veilinghuizen in Nederland worden in toenemende mate geconfronteerd met valse schilderijen van Jan Altink, ooit één van de prominente leden van het Groninger kunstenaarsgezelschap ‘De Ploeg.’”

(citaat uit: Nieuwsblad van het Noorden, 25 mei 1991, pagina 1).

Waar gaat het over?

In feite gaat het hier om de kwaliteit, onafhankelijkheid en integriteit in ons bestaan. In dit specifieke geval gaat het om een teken van “verval,” een maatschappelijk probleem, dat vraagt om een grondige analyse en een adequate aanpak. Ik ben dan ook oprecht van mening, dat het willens en wetens op de markt brengen – d.w.z. *met boze opzet* – van *onechte kunst* onmiddellijk moet stoppen. Hier zijn vele redenen voor aan te voeren.

Allereerst is het voor de benadeelde, de koper, erg confronterend om erachter te komen dat je opgelicht, beduveld wordt. Het is een pijnlijke en emotionele kwestie, die een zwarte bladzijde in je leven veroorzaakt.

In het leven echter, moet je constant keuzen maken. Bij een dergelijke kwestie zijn in ieder geval de volgende opties mogelijk, tenminste als je *niet* in het reine kunt komen met de verkoper.

- 1 doe net of je neus bloed en verkoop de ‘rommel’ door;
- 2 breng de onechte waar *linea recta* naar de vuilverbrandingsoven, het ‘*crematorium voor valse kunst*’ en voorkom daarmee, dat deze werken tegen veel euro’s weer op de markt worden gebracht;
- 3 schenk de werken aan het museum ‘Valse Kunst’ in Vledder;
- 4 begin een civiele procedure om te proberen je investment terug te krijgen;
- 5 doe aangifte bij de politie, omdat je wilt, dat er recht wordt gedaan en dat de schuldige wordt gestraft.

Maatschappelijk belang kunstkring de ‘Groninger Ploeg’

Het hoeft geen betoog, dat deze kunstkring zowel regionaal als landelijk grote bekendheid geniet. Met name de noorderlingen en in het bijzonder de Groningers zijn trots op hun ‘Ploegers’.

Niet voor niets heeft het Groninger Museum een grote ‘Ploegcollectie’. Belangrijk is, dat dit *unieke culturele erfgoed* beschermd en afgeschermd wordt, dat de authenticiteit blijft bestaan, en het ‘pure’, in ere wordt hersteld. Dit betekent, dat dit oeuvre niet (verder) vertroebeld en besmet mag worden met valse werken! Vervalsingen veroorzaken een enorme schade op velerlei terreinen. Het is uitermate schadelijk voor ons nageslacht (die we hiermee niet kunnen opzadelen); het galerie – en veilingwezen; voor de musea, collectioneers (die in grote verwarring worden gebracht!) enz. Het is *respectloos en gewetenloos*, een ‘*verkrachting*’ binnen eigen gelederen van een bijzonder cultureel erfgoed, waardoor – door *vermenging* van echte en onechte werken een *devaluatie* plaats vindt nu en vooral in de (nabije) toekomst!

Net als bij bijvoorbeeld een bodemvervuiling, die ontreinigd/verschoond moet worden, zal ook in deze materie *gesaneerd* moeten worden!

Wat is er nodig om vervalsingen te lokaliseren en te beteugelen?

Het zal duidelijk zijn, dat ik in dit korte betoog geen pasklare antwoorden heb. Op velerlei terreinen in ons leven worden we geconfronteerd met problemen. Zo zal een medicus zich beraden, hoe hij een tumor, een kankergezwel te lijf zal gaan.

We hebben hier met een ‘plaag’, een ‘gezwel’ te maken, waarvan het de allerhoogste tijd is om dit onder ogen te zien. Het volgende citaat uit het Nieuwsblad van het Noorden op 7 december 2001, blz. 21 spreekt boekdelen:

“Een andere expert die, tot zijn grote ergernis, vaak met valse Ploegwerken wordt geconfronteerd is de stad-Groninger, in “De Ploeg” gespecialiseerde kunsthandelaar Richard ter Borg. Regelmatig wordt zijn expertise ingehuurd door veilinghuizen in het westen. “Laatst moest ik vijftig Ploegschilderijen taxeren voor een veilinghuis in het westen. Niet één was goed”.

Ervan uitgaande dat vorenstaande de waarheid is, kan je toch niet anders concluderen, dat dit *ontoelaatbaar* is, dat *er moet worden ingegrepen!* De ‘plaag’, het ‘gezwel’ rond vervalsingen van de ‘Groninger Ploeg’ speelt in ieder geval zo’n 15 jaar. *Het wordt hoogtijd, dat dit radicaal stopt!* De vraag hierbij is, wie neemt het initiatief, wie steekt zijn of haar nek uit? Zitten alle betrokkenen op elkaar te wachten? Of hebben wij met elkaar als fervente liefhebbers der schone kunsten (room)boter op onze hoofden?

Wat moet er gebeuren?

M.i. moet er zo snel mogelijk een brede maatschappelijke discussie op gang gebracht worden. Het organiseren van een themadag, congres kan een eerste aanzet betekenen.

Er moet worden nagedacht over op welke wijze malafide praktijken moeten worden aangepakt en hoe men kan voorkomen dat deze ontstaan.

Een breed pakket aan (overheids) maatregelen is noodzakelijk:

Te denken valt b.v. aan:

- Een inventarisatie van wat er aan cultureel erfgoed aanwezig is en waarvan vaststaat, dat dit oorspronkelijke werken zijn (te beginnen met Altink, Dijkstra en Wiegers). Hierbij kunnen kinderen, familieleden, vrienden van overleden Ploegschilders een ondersteunende rol vervullen.
- Krachtenbundeling in het veld (expertise) van veiling, galeriewezen en musea in samenwerking en ondersteuning van b.v. de Rijksuniversiteit Groningen (kunstgeschiedenis) en/of Hanzehogeschool en bijvoorbeeld een actieve rol van het Gronings Museum zou hierbij wenselijk zijn.
- Een meldingssysteem opzetten met waarborgen voor strikt vertrouwelijke (anonieme) informatie. (vergelijking met ‘vertrouwensarts’)
- Uitwisseling van gegevens middels het opzetten van een databank (landelijke coördinatie).

- (Van overheidswege) eisen stellen aan het vak van veilingmeester (Iedere meerderjarige kan zich veilingmeester noemen en veilingen uitvoeren!).
- Alle kunstveilingen dienen onder toezicht te staan van het notariaat.
- Bezoekers van kunstveilingen verplicht stellen zich te legitimeren.
Een pasjes-systeem instellen ter voorkoming van malafide praktijken (opgeven valse naam e.d.)
- Inbrengers bij kunstveilingen verplichten een recent opgemaakt en origineel rapport van echtheid (taxatie) in te leveren bij bijvoorbeeld taxatiewaarden van meer dan 500 euro.
- Diegenen, waarvan onomstotelijk bewezen is, dat hij/zij zich schuldig heeft gemaakt aan het vervalsen van kunst dan wel het handelen in valse kunst, vervalsers dus op een 'zwarte lijst' plaatsen en voor bezoeken aan galeries, kunstveilingen, musea uitsluiten.
- Een commissie van deskundigen samenstellen, die de problemen gaat inventariseren en advies kan uitbrengen (b.v. minister Pechtold als voormalig veilingmeester om advies vragen).
- Aanbeveling verdient, dat het oeuvre van hedendaagse kunstenaars (standaard) dubbel gesigneerd wordt, zowel aan de voorzijde als aan de achterzijde, alsmede vermelding van datum en locatie, aangevuld met een door de vervaardig(st)er van het kunstwerk handgeschreven 'certificaat van echtheid', dit om malafide praktijken thans en in de toekomst uit te sluiten.

Voor deze activiteiten is geld nodig, de oprichting van een fonds voor dit doel is daarbij noodzakelijk.

Belangrijk blijft de medewerking en openheid van alle betrokkenen om dit sluimerende en voortwoekerende probleem in de kiem te smoren. Niemand kan daarbij de ogen sluiten. Nader onderzoek door politie en justitie bij geconstateerde malafide praktijken is daarbij van wezenlijk belang. Net als in de voetbalwereld waar 'raddraaiers' een stadionverbod krijgen opgelegd, zal ook in deze materie het 'onkruid' effectief bestreden moeten worden!

Tenslotte

Laten we met elkaar spelregels opstellen en ons culturele erfgoed verschonen van list en bedrog, dit alles in een gezamenlijke inspanning, waarbij een ieder dezelfde (kunst) bril opzet! Alléén door uitwisseling van ervaringen, de problematiek onder ogen te zien, een open discussie aan te gaan, zal dit maatschappelijk fenomeen bestreden kunnen worden.

Johan Meijering